УПРАВЛІННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИМИ КОРПОРАЦІЯМИ

А. О. Рожко, студентка
М. В. Кармінська-Бєлоброва, к.держ.упр., доцентка

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Варто зазначити першочергово важливість даного напряму розвитку та його відношення до економіки України. Наразі в світовій економіці спостерігається етап швидкий розвитку глобалізації, де основна роль приділяється розвитку транснаціональних корпорацій в межах майже кожної країни, яка здійснює міжнародну діяльність. Транснаціональні корпорації відіграють роль провідників торгових підприємств, стають інвесторами, поширювачами сучасних технологій, науково-технічного прогресу, стимуляторами міжнародної трудової міграції [1, с.31].

Найчастіше під транснаціональними корпораціями (далі ТНК) розуміють – велике об'єднання, що використовує у своїй господарській діяльності міжнародний підхід і передбачає формування і розвиток міжнародного виробничо-збутового, торгового і фінансового комплексу з єдиним центром прийняття рішень в країні базування з її філіями та представництвами в інших країнах [2, с.111].

На сьогодні, транснаціональні корпорації це не лише головні суб'єкти світової економіки, а й важлива частина національної економіки. Для сучасної України транснаціоналізація підприємств може виступити економічним механізмом, який визначить нові пріоритети суспільного відтворення, цілі зовнішньоекономічної політики, особливості та умови участі країни в міжнародному поділі праці [1, с.31].

Найпривабливішими галузями економіки для іноземних ТНК є харчова і видобувна промисловість, сільське господарство, страхова, фінансова й

торговельна сфери. Серед умов привабливості і діяльності ТНК є наявність важливих чинників зростання виробництва: природних ресурсів, дешевої та якісної робочої сили, розвиненої регіональної транспортної інфраструктури тощо [3, с.176].

Внаслідок здійснення своєї діяльності, ТНК має цілий комплекс спонукальних мотивів глобалізації свого бізнесу, забезпечення його найбільшої ефективності і прибутковості в таких напрямках: розвиток технологічного лідерства; оптимізації розміру корпорації і економія масштабу; доступу до іноземних природних ресурсів; боротьби за нові ринки збуту; зниження собівартості і збільшення конкурентоздатності продукції за рахунок її розміщення та раціоналізації пропозицій; встановлення дієвого контролю на ринках іноземних держав через філії материнських компаній; оптимізації оподаткування [2, с.112]. Однак, також це має і ряд основних недоліків та негативного впливу ТНК, серед яких: на внутрішньому ринку країни ТНК створюють потужну конкуренцію місцевим компаніям, не даючи їм розвиватися; переміщення фінансового капіталу ТНК можуть негативно вплинути на стабільність національної валюти і створити загрозу для безпеки країн; також вони здатні насаджувати ідеологію, яка суперечить інтересам розвитку національного бізнесу і пригнічувати розвиток національно-державних інтересів країни або суперечити її культурним звичаям та традиціям [4, с.16]. Саме з цих причин відповідно до розвитку ТНК в країні передбачається управлінням їх діяльності.

Роль ТНК у міжнародних економічних відносинах можна розглянути з точки зору іноземних інвестицій, як стратегія виходу корпорації на світовий ринок. Дослідження та аналіз економічних показників глобальних прямих іноземних інвестицій (далі ПІІ) [5] у світовій економіці дають визначення, що ПІІ протягом тривалого періоду часу є однією з найпопулярніших стратегій виходу ТНК на зарубіжний ринок, включаючи як придбання

бізнесу в зарубіжних країнах, так і розширення вже наявного бізнесу на цільовому ринку. У сучасному розвитку спостерігається тенденція зміщення глобального виробництва у бік нематеріальної та цифрової діяльності, а ТНК стали ключовими суб'єктами світової торгівлі та світових інвестицій. В сучасних економічних умовах негативні тенденції глобальних іноземних інвестицій багато в чому обумовлені державною політикою, що створює бар’єри для інвестиційного клімату: знизилася популярність державного програмування залучення ПІІ у багатьох країнах, так само як і політики заохочення. Водночас як держава, так і бізнес зацікавлені у відродженні комерційного інтересу до ПІІ. Найважливішим компонентом, що характеризує масштаби позиціонування ТНК у сучасній світовій економіці, є оцінка їх орієнтованості на інноваційні процеси [5, с. 93]. З цього можна визначити перший аспект управління ТНК – створення відповідного середовища для залучення інвестицій на розвиток ТНК, шляхом політики заохочення та розширення міжнародних економічних відносин з міжнародними корпораціями, тощо.

Передбачаючи міжнародний характер діяльності ТНК, можна визначити наступний аспект в управлінні – формування стратегії та цілей, які будуть відповідати за такими чинниками: соціально-економічні умови, культурні норми, законодавча політика та акти в країні, кон’юнктура ринку, тощо. Можна виділити основні сфери прийняття управлінських рішень у ТНК: управління якістю, спільні підприємства і форми кооперації, а також міжнародна конкуренція. Важливим є питання централізації та децентралізації, адже будь-яка корпорація повинна визначити, на якому рівні варто приймати рішення з таких різноманітних питань, як асортиментна політика, придбання фондів, розміщення ліквідних активів та ін [6, с.258-259].

Підсумовуючи, можна зазначити, що вплив ТНК на світову економіку з одного боку, є наслідком (продуктом) міжнародних економічних відносин,

які динамічно розвиваються, а з іншого – самі виступають потужним механізмом впливу, вносячи свої зміни у економіку країни [2, с.113]. А на особливість управління ТНК впливають такі фактори як рівень диверсифікації діяльності компанії, рівень організаційно-правової та фінансово-економічної незалежності філій, особливості ринкового середовища, залученість до інноваційних процесів, тощо. Ефективність діяльності також залежить від оперативного реагування на зовнішні та внутрішні чинники, можливості активно налагоджувати міжнародні господарські зв'язки та подальше їх підтримання. Саме від цих факторів залежить вибір такої структури управління ТНК, яка була б максимально ефективною в прийнятті управлінських рішень та сприяла б ефективній діяльності філії компанії, та материнської компанії в цілому [6, с.259].

Література:

1. Венгер В. В. Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій / Венгер В. В. // Особливості формування та розвитку транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації. – 2019. – №2(4). – с.30-44. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/76/70

2. Волошко Н.О. Економічна наука. Економіка та держава / Волошко Н.О. // Транснаціональні корпорації: теоретико-методологічні основи організації діяльності в умовах глобалізації економіки. – 2020. – №7. – с.110-113 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2020/18.pdf

3. Майборода Д.Ю. Молодий вчений / Майборода Д.Ю. // Транснаціональні корпорації в міжнародному бізнесі. – 2020. – №11(87). – с.173-177 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/122/116

4. Шкурат І.В. Право та державне управління / Шкурат І.В. // Транснаціональні корпорації у процесах глобалізації та їхній вплив на

національні уряди: організаційно-правовий механізм. – 2020. – №1 том 1. – с.13-17 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2020/tom_1/4.pdf

5. Тарасевич Н.В. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Збірник наукових праць / Тарасевич Н.В. // Роль транснаціональних корпорацій у міжнародних економічних відносинах. – 2022. – №8(297). – с.89-94 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2022/297/pdf/%D0%9D%D0%92%208(297)%202022.pdf#page=89

Погосян К. В. // Особливості управління сучасними ТНК. – с.257-260 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://liber.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/14207/1/257-260.pdf